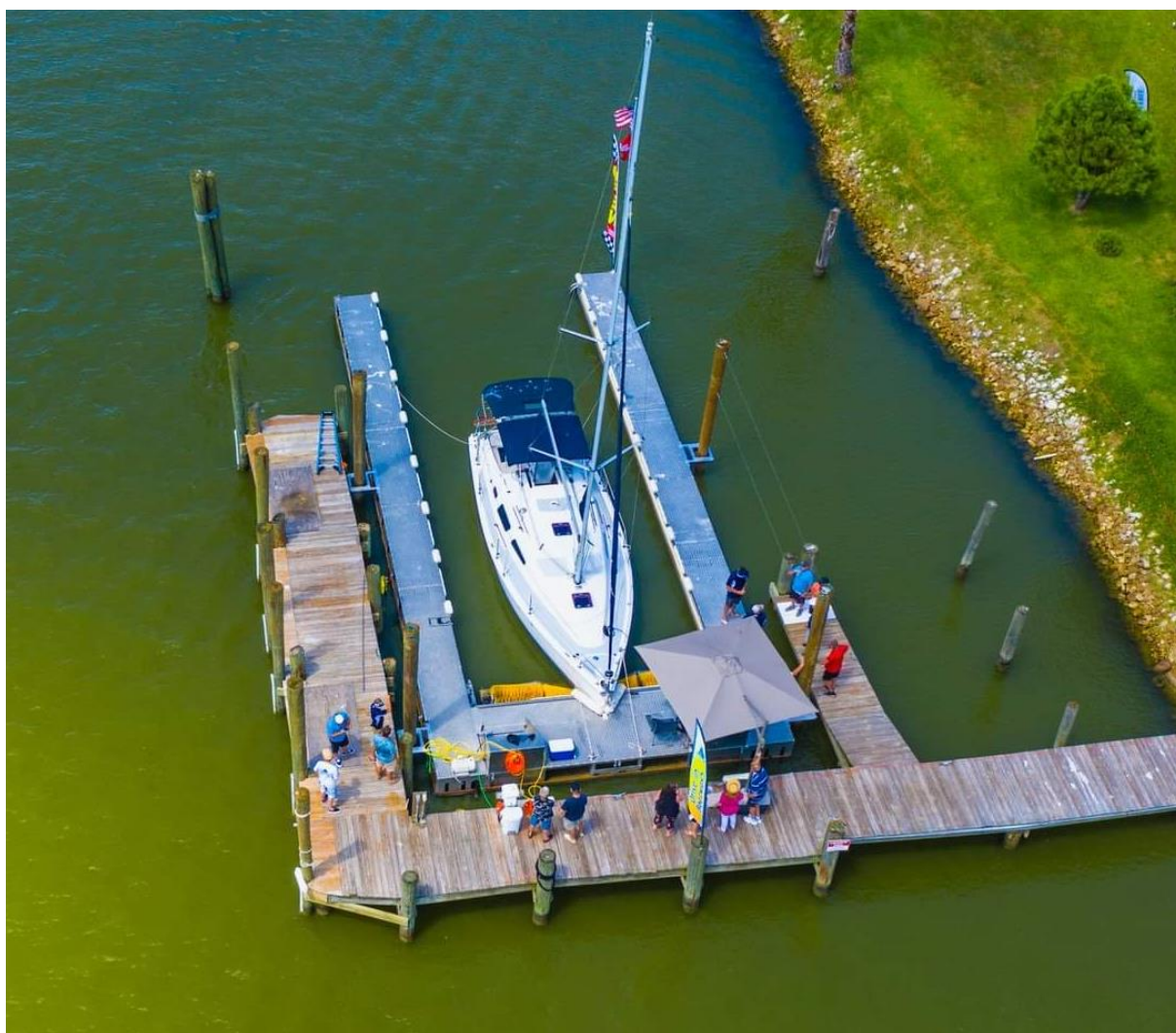

Utredning kommunal båtbottevätt

Ärendet

Ett medborgarförslag har inkommit till kommunen. Enligt förslaget bör kommunen anlägga en kommunal båtbottevätt som även klarar större och mer djupgående segelbåtar samt en tömningsstation. Det skulle göra det lättare för båtägarna att vara miljövänliga och göra Nacka kommun till en föregångskommun. Hållbara alternativ för en överkomlig summa bör kunna erbjudas båtfolket.

Exempel på båtbottevätt för större båtar från RentUnder.

För att ta fram ett förslag på hur en sådan lösning skulle kunna se ut har en mindre utredning gjorts. En av de saker som behövde utredas är om kommunen bör gå in och driva ett antal båtbottevättar eller om kommunen på annat sätt kan bidra ekonomiskt så att båtklubbarna kan återuppta funktionen. Kostnaden för inköp och drift är en viktig del i utredningen.

Avfallshantering – inklusive toatömning i någon form – ska fritidsbåtshamnarna tillhandahålla enligt lag. Då kommunen inte har en egen hamn tillkommer det inte kommunen att anordna

tömningsmöjligheter. Däremot kan kommunen självklart arbeta för att en sådan ska gå att anordna intill en eventuell båtbottevätt, tex genom att underlätta för koppling till kommunalt VA eller liknande. Tömningsstation avhandlas inte ytterligare i den här utredningen.

Varför båtbottevätt?

Ett båtskrov måste hållas rent från påväxt i form av alger, havstulpaner och andra organismer för optimal framdrift i vattnet. Påväxt ökar bränsleåtgången betydligt på en motorbåt och saktar ner segelbåtar. Det finns olika sätt att hålla båten ren och det vanligaste är att måla båten med biocidhaltiga färger, alltså färger med bekämpningsmedel. Dessa ämnen lakar ut från färgen och hamnar i vattenmiljön till skada för växter och djur. Nacka kommun har ungefär 6000 fritidsbåtar, varför mängden bekämpningsmedel som kommer ut i naturen kan bli påtaglig. Ett annat alternativ är mekanisk bekämpning där man spolar, skrapar eller borstar av påväxten. En båtbottevätt fungerar som en biltvätt men i vattnet och utan schampo eller andra kemikalier. Slammet samlas i en undervattensbassäng som slamsugs vid behov. Endast båtar som inte är målade med biocidfärger ska borstas.

Fördelar med en båtbottevätt:

- En båtbottevätt sparar pengar och ansträngning för båtägaren som slipper skrapa och måla båten varje vår.
- Den minskar risken för att skrap- och sliprester hamnar på hamnplan och förorenar mark och vatten (som oftast tillhör kommunen).
- Det blir lätt att göra rätt som båtägare så att kommunens miljömål uppfylls (begränsad klimatpåverkan, giftfri miljö, rent vatten och ett rikt växt- och djurliv).
- Tar de flesta båtar, i synnerhet de större anläggningarna.

Nackdelar med en båtbottevätt:

- Dyr i inköp, underhåll och bemanning.
- Kan vara störande för närboende.
- Tar ändå inte riktigt alla båtar, oavsett storlek (segelbåtar med lång köl, för stor bulb eller liknande samt motorbåtar med två eller fler propelleraxlar eller drev under båtskrovet osv).

Historik i Nacka

Nacka kommun har genom miljötillsynen samarbetat med båtklubbar och marinor under en längre tid för att få till ett hållbart båtliv i Nacka. Från tillsynsmyndighetens sida har man på olika sätt uppmuntrat båtklubbarna att förmå sina medlemmar att sluta använda giftiga bottenfärger och i stället börja använda båtbottevätt för att bli av med påväxt på skrovet. Kommunen sökte 2015 LOVA-bidrag hos Hav- och Vattenmyndigheten för dels en tvätt som köptes in av kommunen själv, dels för två tvättar som samfinansierades av båtklubbar. Det har fungerat fram till för ett par år sedan då företaget som sålde och servade anläggningarna gick i konkurs. Det i kombination med att tvättarna har visat sig vara dyra i drift och underhåll för båtklubbarna, fört oväsen och stört grannarna i Saltsjöbaden samt att det förblev otydligt vem på kommunen som skulle ansvara för underhållet av kommunens tvätt gör att det nu endast finns en båtbottevätt kvar i hela kommunen. Den ligger i Fisksätra Båtklubb.

Utredning

En stor båtbottentvätt, som den som efterfrågas av medborgaren i förslaget, kostar c:a 2-3 miljoner i inköp. Sannolikt kan LOVA-bidrag erhållas för halva kostnaden (Lokalt Vattenvårdsprojekt, söks hos länsstyrelsen). Löpande kostnader är kapitalkostnader, el (mellan 10 och 15 tkr/år), underhåll/reparationer (30-100 tkr/år) och bemanning. Kostnaden för den sistnämnda posten varierar kraftigt med hur mycket tvätten används och vilken bemanningsmodell som används.

Bemanningsmodeller

Bemanning kan ske med större eller mindre andel kommunal inblandning.

Kommunal bemanning

Två närliggande kommuner med egen båtbottentvätt har kontaktats; Tyresö och Nynäshamn. De har löst anläggandet och bemanningen på lite olika sätt.

Case study Tyresö kommun

Kommunen köpte in en båtbottentvätt från RentUnder för ett antal år sedan, till en kostnad om 1,3 miljoner (LOVA-bidrag 650 tkr). Tvätten ligger hos Trollbäckens Båtsällskap i Vissvass och kommunen hyr mark och får elen via båtklubben, kostnad 13 tkr/år.

Tvätten **bemannas av en pensionär med eget bolag** som hyrs in av kommunen, kostnad 15 tkr/år (450kr/tim). Tid bokas genom att man ringer denne och på så vis samlas tider ihop till 3 hela dagar per vecka när tvätten körs. En tvättning kostar 400-1000kr beroende på båtens storlek. Ekonomin varierar mellan åren. Intäkter från tvätten år 2021 var 160 tkr, totala kostnader (inkl. underhåll och reparationer varav inga större det året) var 199 tkr.

Kostnad netto år 2021 alltså 83 tkr.

Case study Nynäshamns kommun

En av Sveriges största tvättar (tar båtar upp till 14,5 m) ligger i Nynäshamns gästhamn. Både hamn och tvätt ägs och drivs av kommunen. Tvätten är öppen hela säsongen (maj-oktober) och man erbjuder c:a 50 tvättar i veckan; mer än 1000 tvättar – eller 500 båtar – per säsong. Tvättider finns från tidig förmiddag till kväll, oftast såväl vardag som helg. Kostnad för en tvätt är 400-600 kr, beroende på båtens längd.

Kommunen bemannar tvätten inom gästhamnsverksamheten. Gästhamnens vaktmästare är maskinoperatör och man brukar ta in extrapersonal (ungdomar) på sommaren för att kunna ha öppet kvällar och helger. Extrapersonalen får dock endast tvätta mindre motorbåtar.

Kommunen servar maskinen själv i mån av förmåga, större arbeten beställs av leverantören. Kommunen står för kostnaden av elen.

Den årliga kostnaden för Nynäshamns kommun varierar, och beror också på hur man räknar. Om Länsstyrelsen beviljar bidrag för investeringen med 50 % i LOVA-bidrag kan man räkna med en ungefärlig eventuell kapitalkostnad om 150-200 tkr beroende på hur stora anpassningar som behöver göras. Ytterligare cirka 100 tkr i underhåll mm bör man budgetera. Tillkommer gör operatörskostnad. Vid 500 tvättar om 400 kr ex moms blir täckningsbidraget 200 tkr.

Nettokostnad c:a 150 tkr, men det är svårt att beräkna eftersom operatören redan är avlönad av kommunen som vaktmästare.

Både Tyresö och Nynäshamns kommun menar att det är svårt att få ekonomi i driften av en båtbotte tvätt, utan det bör ses som en satsning för miljön. Den årliga kostnaden varierar men man får räkna med strax under 200tkr.

Privat bemanning

Vill man inte driva en båtbotte tvätt helt i kommunal regi finns det andra sätt att organisera det på. Båtklubbar och marinor är de platser som har bra förutsättningar för att kunna erbjuda denna typ av anläggning men det krävs en ekonomisk satsning från kommunens sida för att det ska bli hållbart i längden.

Båtklubben bemannar

En intresserad båtklubb kan i bästa fall ta på sig bemanningen, men man får inte glömma att de är ideella föreningar som inte kan avlöna medlemmar för en sådan tjänst, och inte minst att det kräver utbildning och kunskap för att sköta en tvätt. Däremot skulle kommunen kunna stötta en klubb med ekonomiska medel att hålla tvätten bemannad med kunnig personal; exempelvis får Sickla sluss 50 tkr/år för att driva sin verksamhet. Fördelen är att det är lättare att få tag på kunnigt båtfolk, nackdelen att de ofta har andra jobb och att det kan bli en sårbar situation om någon blir sjuk eller vill sluta. Inkomsten från en båtbotte tvätt skulle enligt exemplet Tyresö och Nynäshamn kunna finansiera bemanning och eventuellt även smärre reparationer. Ett årligt kommunalt bidrag skulle kunna beviljas för större reparationer och underhåll.

Självbetjäning

Många klubbar har provat självbetjäning, men precis som i punkten ovan riskerar man kunskaps- och erfarenhetsbrist med följden att driftstopp blir vanligare och maskinerna måste servas oftare. I värsta fall tar båten skada vilket har en klart avskräckande effekt på kunden. Detta väger extra tungt när man diskuterar en stor båtbotte tvätt som tar stora båtar, eftersom eventuella skador kostar mycket att reparera på stora båtar.

Sommarjobbare

Ungdomar eller arbetslösa skulle kunna vara ett alternativ eftersom tvättarna bara används under perioden maj-oktober, förutsatt att personerna är motiverade, noggranna och försiktiga. Den som bemannar tvätten bör också ha en gedigen båtkunskap för att kunna sålla ut båtar som inte kan tvättas i båtbotte tvätten.

Slutsatser

Miljönyttan med båtbotte tvätt är obestridlig. Om kommunen vill att båtägarna ska minska på målandet så är den ett närmast nödvändigt komplement till spolplattor och handverktyg. Många båtägare ser det nu som självklart att inte måla båten, men den utvecklingen riskerar att backa om inte det finns tvättar tillgängliga inom kommunen.

Utredningen visar att en båtbotte tvätt inte kan bära sig ekonomiskt. Investeringskostnaden är hög och de kräver regelbunden reparation och underhåll. Om det tas ut för hög tvättavgift försvinner kunderna. En avgift på rätt nivå, ett smidigt bokningssystem och en hög tillgänglighet

hela sommaren (i synnerhet på helgerna) är en förutsättning för att tvätten ska få en hög beläggning med goda intäkter som följd.

Modellen som föreslås är kommunalt inköp med LOVA-bidrag av en större båtbottvätt, och eventuellt en mindre båtbottvätt som ersättning för den gamla i Fisksätra, samt årliga bidrag för större reparationer och underhåll som klubbarna själva beställer av leverantören.

Bemanningen finansieras genom intäkterna från tvätten och sköts av klubbarna. På så sätt ligger inte det praktiska driftansvaret på kommunen.

Nacka båtklubb i Svindersviken har visat intresse i många år för ett sådant projekt. Svindersviken hyser 4 båtklubbar och snart flera stora båtbygggar vid Kvarnholmen. Det skulle innebära en båtbottvätt i norra Nacka och en i södra (Fisksätra båtklubb i Lännerstasundet). Dock behöver flera frågor utredas vad avser finansieringsformen, konkurrenssituationen/möjligheten att fler vill anlägga en tvätt och om även Fisksätra båtklubb borde vara berättigade bidrag för större reparationer av tvätten i Lännerstasundet.

Förutsatt att frågorna ovan går att lösa på ett tillfredsställande sätt kan ett investeringsunderlag tas fram inför Mål och budget 2024-2026.

Anna Engström
Ekolog
Enheten förvaltning offentlig utemiljö